

Spis treści

Słowo wstępne	5
Rozdział I. Z ROZWOJU KONCEPCJI OCHRONY ŚRODOWISKA	7
1. Wprowadzenie	7
(O problematyce kryzysu ekologicznego, <i>Eugeniusz Kośmicki</i>)	10
2. Z dziejów polskiego prawodawstwa ochronnego	12
(Załączki prawnej ochrony przyrody w systemie regaliów, <i>Wojciech Radecki</i>)	12
3. Przykłady prawodawstwa historycznego	15
A. Statut Kazimierza Wielkiego	15
B. Statut Warcki (1420 i 1423)	16
C. Statut Warcki 1420 i 1423	17
D. Statut Litewski 1529	17
E. Statut Sejmu Warszawskiego 1557	20
F. III Statut Litewski 1588	21
G. Dekret między p. Starostą Sochaczewskim a poddanymi wsi Jaktorowa (1597)	27
H. Uniwersał leśny z 1778 roku	28
I. Ustawa z dnia 19. Lipca 1869. r., względem zakazu łapania, wytypienia i sprzedawania zwierząt alpejskich, właściwych Tatrom, świszaka i dzikich kóz obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem	30
J. Ustawa obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, o ochronie niektórych zwierząt dla uprawy ziemi pożytecznych	30
4. Z historii polskiego ruchu ochrony przyrody	32
A. O ziemiordztwie gór dawniej Sarmacyi, <i>Stanisław Staszic</i>	32
B. Kultura a Natura, <i>Jan Gwalbert Pawlikowski</i>	34
C. Na straży przyrody, <i>Adam Wodiczko</i>	36
Rozdział II. PODSTAWOWE POJĘCIA	42
1. Uwagi ogólne	42
2. Pojęcie środowiska	42
3. Pojęcie ochrony i kształtowania	51
4. W sprawie pojęcia zrównoważonego rozwoju	54
Rozdział III. PRZESŁANKI OCHRONY ŚRODOWISKA	57
1. Wprowadzenie	57
2. Przesłanki biologiczne	59
3. Przesłanki społeczne	59
4. Przesłanki ekonomiczne	60
Rozdział IV. PRAWNOMIĘDZYNARODOWE ASPEKTY OCHRONY ŚRODOWISKA	64
1. Początki globalnych przedsięwzięć międzynarodowych w ochronie środowiska	64
A. Pierwsze przejawy w pracach ONZ	64
B. Konferencja Sztokholmska 1972	65

C. Konferencja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie 1975	67
D. Ocena	68
2. Przykłady europejskich i międzynarodowych konwencji z zakresu ochrony środowiska	68
A. Międzynarodowa konwencja o zapobieganiu zanieczyszczeniu morza olejami. Londyn, 12 maja 1954 r.	68
B. Konwencja w sprawie utworzenia Europejskiej i Śródziemnomorskiej Organizacji Ochrony Roślin z dnia 18 kwietnia 1951 r. poprawiona dnia 27 kwietnia 1955 r.	69
C. Konwencja o współpracy międzynarodowej w dziedzinie kwarantanny i ochrony roślin przed szkodnikami i chorobami. Sofia, 14 grudnia 1959 r.	69
D. Konwencja o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe zwłaszcza jako środowisko życia ptactwa wodnego Ramsar, 2 lutego 1971 r.	70
E. Konwencja o zapobieganiu zanieczyszczeniu mórz przez zatapianie odpadów i innych substancji. Moskwa, Waszyngton, Londyn, Meksyk, 29 listopada 1972 r.	72
F. Konwencja o rybołówstwie i ochronie żywych zasobów w Morzu Bałtyckim i Bełtach. Gdańsk, 13 września 1973 r.	73
G. Konwencja o ochronie gatunków europejskich dzikich zwierząt i roślin oraz siedlisk naturalnych. Berno, 7 maja 1979 r.	74
H. Konwencja w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na dalekie odległości. Genewa, 13 listopada 1979 r.	77
I. Konwencja o zachowaniu żywych zasobów morskich Antarktyki. Canberra, 20 maja 1980 r.	79
J. Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie Zmian Klimatu, Nowy Jork, 9 maja 1992 r.	80
K. Konwencja o ochronie różnorodności biologicznej, Rio de Janeiro, 3-14 czerwca 1992 r.	83
3. Ekologia jako wyznacznik ładu międzynarodowego, <i>Edward J. Pałyga</i>	86
4. Konferencja w Rio de Janeiro (1992)	88
A. Wprowadzenie	88
B. Deklaracja z Rio de Janeiro w sprawie środowiska i rozwoju	88
C. Globalny program działań na wiek XXI – Agenda 21	92
5. Przykłady aktów prawnych Organizacji Współpracy i Rozwoju Gospodarczego, Rady Europy i Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej	112
A. Organizacja Współpracy i Rozwoju Gospodarczego (OECD)	112
B. Rada Europy	114
C. Europejska Wspólnota Gospodarcza	116
6. Unia Europejska a Polska	119

Rozdział V. UWAGI O POLSKIM SYSTEMIE REGULACJI

PRAWNEJ OCHRONY ŚRODOWISKA	124
1. Sposób determinacji prawnej ochrony środowiska	124
2. Cechy charakterystyczne norm prawa ochrony środowiska	127
3. Problem zasad ogólnych prawa ochrony środowiska	130
4. Zasady ogólne w ustawie z 2001 r. Prawo ochrony środowiska	133
5. W sprawie nowego działu prawa	145
6. O podstawowych problemach dostosowywania polskiego porządku prawnego do prawa Unii Europejskiej	147

7. Postanowienia Konstytucji z zakresu ochrony środowiska	155
Rozdział VI. DETERMINACJA POZAPRAWNA	163
1. Etyka a środowisko	163
2. Ekologia głęboka i kształtowanie świadomości ekologicznej	164
3. Ochrona etyczna środowiska naturalnego, <i>ks. Jan Grzesica</i>	165
4. Etyka środowiska naturalnego, <i>Jan Białostocki</i>	167
5. Z orędzia Jana Pawła II na światowy dzień pokoju 1 stycznia 1990 r.	171
6. Klub Rzymski a ochrona środowiska	175
A. Wprowadzenie	175
B. Granice wzrostu	176
C. Ludzkość w punkcie zwrotnym	181
D. Przyszłość jest w naszych rękach	185
E. Rewolucja bosych	189
7. Ochrona środowiska jako przedmiot wykładu akademickiego	192
Rozdział VII. Z ORGANIZACJI OCHRONY ŚRODOWISKA	199
1. Organy władzy ustawodawczej	199
2. Organy naczelne administracji rządowej	200
3. Centralne organy administracji rządowej	203
4. Terenowe organy administracji rządowej i organy samorządu terytorialnego	204
5. Administracja zespolona	205
6. Terenowe organy rządowej administracji niezespolonej	208
7. Swoiste organy ochrony	209
A. Państwowa Rada Ochrony Środowiska	209
B. Państwowa Rada Ochrony Przyrody	210
C. Komisje do spraw ocen oddziaływania na środowisko	210
D. Inne organy	210
8. Społeczne podmioty ochrony	211
9. O państwowym monitoringu środowiska	212
Rozdział VIII. ADMINISTRACYJNOPRAWNE FORMY DZIAŁAŃ OCHRONNYCH	217
1. Wprowadzenie	217
2. Nowa ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska	218
3. Ochrona wód	221
4. Ochrona powietrza	228
5. Ochrona gruntów	232
A. Ograniczenia przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne	232
B. Zapobieganie degradacji gruntów	234
C. Rekultywacja i zagospodarowanie gruntów	235
6. Ochrona przed ruchami masowymi ziemi	236
7. Ochrona zasobów mineralnych i ich środowiska	236
8. Ochrona lasów	240
9. Ochrona zadrzewień (ochrona zieleni)	243
10. Ochrona krajobrazu	246
A. Problemy ogólne	246
B. Obszar chronionego krajobrazu	249
C. Sytuacja prawna parku krajobrazowego	250
11. Ochrona parków narodowych	251

12. Ochrona rezerwatów	255
13. Obszary Natura 2000	255
14. Ochrona indywidualnych tworów przyrody	257
A. Ochrona pomników przyrody	257
B. Użytki ekologiczne	257
C. Stanowiska dokumentacyjne	258
D. Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	258
15. Ochrona parków gminnych	258
16. Ochrona roślin	259
A. Wprowadzenie	259
B. Ochrona gatunków roślin	259
C. Ochrona roślin uprawnych	260
D. Ochrona organizmów roślinnych przed ingerencją genetyczną	262
17. Ochrona zwierząt	263
A. W sprawie ochrony zwierząt gospodarskich i domowych	263
B. Ochrona gatunkowa zwierząt	264
C. Ochrona zwierząt łownych	265
D. Ochrona humanitarna zwierząt	267
E. Kontrola postępowania z organizmami zmodyfikowanymi genetycznie ...	270
18. Ochrona żywności	271
A. Wprowadzenie	271
B. Aktualna od 2006 roku regulacja ustawowa	273
C. Ochrona żywności i rolnictwo ekologiczne	275
D. Ochrona żywności i organizmy genetycznie zmodyfikowane	276
19. Regulacja gospodarki odpadami	277
A. Pojęcia odpadu i pojęcie posiadacza odpadu	281
B. Zasady gospodarowania odpadami	283
C. Plany gospodarki odpadami	285
D. Reglamentacja i kontrola	286
E. Ewidencja odpadów	287
F. Szczególne zasady gospodarowania niektórymi rodzajami odpadów	287
G. Międzynarodowe przemieszczanie odpadów	288
H. Ochrona czystości i odpady komunalne	290
20. Ochrona przed stanami fizycznymi sztucznie wytworzonymi przez człowieka	292
A. Ochrona przed hałasem	292
B. Ochrona przed wibracjami	293
C. Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym	294
D. Ochrona przed odorami	295
E. Ochrona przed promieniowaniem jonizującym	295
F. Ochrona przed poważną awarią	296

Rozdział IX. PODSTAWOWE INSTYTUCJE PRAWNEJ

OCHRONY ŚRODOWISKA 299

1. Z teorii obszarów specjalnych	299
2. Normy dopuszczalnych zanieczyszczeń	305
3. Pieniężne kary administracyjne	307
4. Opłaty	311
5. Fundusze specjalne	312
A. Uwagi ogólne	312
B. Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej	313

C. Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych	314
D. Fundusz Leśny	315
E. Fundusze unijne	316
F. Szczególny instrument finansowy na rzecz środowiska LIFE+	317
Rozdział X. INTERNALIZACJA KOSZTÓW ZEWNĘTRZNYCH	319
1. Efekty zewnętrzne	319
2. Instrumenty finansowe	320
A. Podatki	320
B. Subsidia, subwencje, dotacje	322
C. Zbywalne prawa do emisji zanieczyszczeń	323
D. Opłaty produktowe	328
E. Opłaty depozytowe i kaucje	328
3. Zalety instrumentów finansowych	329
4. Instrumenty niefinansowe	330
Rozdział XI. INTERES JEDNOSTKI W PRAWIE	
OCHRONY ŚRODOWISKA	331
1. Podmiot i przedmiot ochrony	331
2. Kryteria podziału sytuacji prawnych jednostki	332
3. Uprawnienie a obowiązek	335
Rozdział XII. DOSTĘP DO INFORMACJI	338
1. Problematyka dostępu do informacji z zakresu ochrony środowiska	338
2. Różnorodność doświadczeń z zakresu wolności informacyjnej	341
3. Przykłady aktów prawnych	344
A. Wielka Brytania, Ustawa o Informacji o Środowisku i Bezpieczeństwie	344
B. Wspólnoty Europejskie. Dyrektywa 2003/4/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska i uchylająca dyrektywę Rady 90/313/EWG	345
C. USA. Ustawa o wolności informacji	352
Rozdział XIII. ODPOWIEDZIALNOŚĆ PRAWNA	
W OCHRONIE ŚRODOWISKA	358
1. Wprowadzenie	358
2. Odpowiedzialność administracyjna	360
3. Rola odpowiedzialności cywilnej	369
4. Znaczenie karnej ochrony środowiska	378
5. Problem odpowiedzialności międzynarodowej	383
Rozdział XIV. STAN POLITYKI W OCHRONIE	389
1. Zielone Płuca Polski	389
(Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 10 maja 1991 r. w sprawie polityki ekologicznej, Mon. Pol. Nr 18, poz. 118)	393
2. Prognoza ostrzegawcza dotycząca zmian stanu zdrowia społeczeństwa na skutek warunków środowiskowych	394
3. Polityka ekologiczna państwa (fragment dokumentu z 1991 r.)	395
4. Polityka ekologiczna państwa (uchwała Sejmu z 2001 r.). Fragmenty	396
5. Polityka ekologiczna państwa (uchwała Sejmu z 2003 r.). Fragmenty	418
6. Koncepcja polityki przestrzennej zagospodarowania kraju. Fragmenty	431